

جایگاه مؤلفه‌های صلح در برنامه درسی

(همه مقطع تحصیلی)

نویسنده:

دکتر لیلا یکدی

Email: bigdelidanesh@gmail.com

سرشناسه	: بیگدلی، لیلا، ۱۳۵۵
عنوان و نام پدیدآور	: جایگاه مؤلفه‌های صلح در برنامه درسی (همه مقاطع تحصیلی): مؤلف لیلا بیگدلی
مشخصات نشر	: تهران: سیب سبز، ۱۳۹۲
مشخصات ظاهری	: ۱۳۸ ص
شابک	: ۹۷۸ - ۶۰۰ - ۵۸۳۹ - ۶۸ - ۵ : ۱۵۰۰۰۰ ریال
وضعیت فهرست‌نویسی	: فیا
یادداشت	: کتابنامه: ص. ۱۲۸
موضوع	: آموزش و پرورش -- برنامه‌های درسی
موضوع	: آموزش و پرورش -- برنامه‌های فرهنگی
موضوع	: صلح
موضوع	: برنامه‌های درسی -- جنبه‌های اجتماعی
رده‌بندی کنگره	: ۱۳۹۲ ج ۲ ص ۸۷۴ / LB۲۸۰۶/۱۵
رده‌بندی دیویی	: ۳۷۵/۰۰۱
شماره کتابشناسی ملی	: ۳۴۱۷۲۶۱

جایگاه مؤلفه‌های صلح در برنامه درسی (همه مقاطع تحصیلی)

نشر سیب سبز

نویسنده: دکتر لیلا بیگدلی

نوبت چاپ: اول - بهار ۱۳۹۳

ویراستار: آذر وظیفه عالی

ناظر فنی چاپ: انسیه درویش

صفحه‌آرا: منیژه فاتحی

شمارگان: ۳۰۰۰ نسخه

قیمت: ۱۵۰۰۰۰ ریال

شابک: ۹۷۸ - ۶۰۰ - ۵۸۳۹ - ۶۸ - ۵

نشانی انتشارات یا مرکز پخش: خیابان آیت‌الله کاشانی، خیابان حسن‌آباد،

کوچه دوم، پلاک ۴، واحد ۲

فهرست مطالب

مقدمه.....	۷
فصل اول: تعاریف و مقوله و مفاهیم صلح.....	۱۱
تعیین چارچوبی برای صلح:.....	۱۳
۲-۱) مفاهیم صلح با توجه به معلومات بی واسطه.....	۱۸
۲-۱-۳) تعاریف مفهوم صلح در زبانهای متفاوت.....	۱۸
۲-۱-۴) تعاریف باستانی:.....	۱۹
۲-۱-۵) تاریخچه مختصری از تلاش اندیشمندان برای صلح در اروپا.....	۲۲
۲-۱-۶) مفهوم صلح در اندیشه آغازین عصر جدید.....	۲۷
۲-۱-۷) صلح از دیدگاه اسلام.....	۳۱
فصل دوم: فعالیت‌های مشاهده شده در زمینه صلح.....	۳۳
۲-۱) تحلیل سند آموزش و پرورش برای همه.....	۳۵
۲-۲) اهداف شش گانه آموزش و پرورش برای همه.....	۳۶
۲-۲) تصویر سیمای انسان مطلوب در سند آموزش و پرورش برای همه.....	۳۸
۲-۳) نگاهی به آموزش صلح در اسناد بین المللی مربوط به آموزش.....	۳۹
۲-۴) سازمان ملل متحد.....	۴۲
۲-۴-۱) تصویر سیمای انسان مطلوب در بیانیه هزاره سازمان ملل متحد.....	۴۸
۲-۵) فعالیتهای سازمان ملل در زمینه ترویج فرهنگ صلح.....	۴۹
۲-۶) فعالیت‌هایی برای ارتقاء فرهنگ صلح و غیرخشونت آمیز در سازمان ملل.....	۵۱
۲-۷) نقش یونسکو در ایفای آموزش صلح.....	۵۲
۲-۸) تصویر سیمای انسان مطلوب در سند دهه فرهنگ صلح یونسکو.....	۵۴
فصل سوم: دانش صلح و مولفه‌های آن.....	۵۷
۱- مولفه‌های صلح در حیطه دانش.....	۶۱

الف) مفاهیم و مولفه‌های توانایی صلح.....	۶۲
ب) مفاهیم و مولفه‌های نگرش صلح.....	۶۲
۲- اهداف آموزش صلح و سیاستهای آن:.....	۶۳
ده قانون مهم برای اشاعه آموزش صلح و چگونگی توسعه آنها در جامعه:.....	۶۷
۳- برنامه‌های آموزش صلح.....	۷۴
۴- مقدمات جار چوب.....	۷۵
فصل چهارم: آموزش صلح در برنامه‌های درسی.....	۸۱
۱- آموزش مولفه‌های صلح در برنامه‌های درسی.....	۸۳
۲) نقش معلمان در خلق ایجاد مولفه‌های صلح.....	۸۸
۳- نقش مدارس در ایجاد و خلق آموزش مولفه‌های صلح.....	۹۵
۴- کلاسهای صلح‌آمیز (انسان‌گرایانه) و روشهای رسیدن به آن.....	۹۸
۵- اهمیت نقش آموزش و پرورش در فراگیر سازی فرهنگ صلح.....	۱۰۳
۶- تحقیقات انجام شده در رابطه با موضوع پژوهش.....	۱۰۶
منابع و مأخذ.....	۱۲۷

مقدمه

هزاره جدید با رویدادهایی آغاز شده است که بشر را نسبت به آینده خویش بیمناک ساخته است. جنگ‌های جهانی، گسترش و پیشرفت سلاح‌های مرگ‌آور، افزایش خشونت‌های قدمی و نژادی، نسل‌کشی، درگیری‌های ملی و بین‌المللی، فاصله روزافزون بین کشورهای فقیر و غنی و آلودگی محیط زیست از جمله مشکلات عدیده‌ای هستند که بشر امروز را به تأمل واداشته‌اند. همه این موارد، این واقعیت را پدیدار می‌سازد که علیرغم گسترش فن‌آوری‌های جدید اطلاعاتی و ارتباطاتی که جهان را به جامعه‌ای واحد تبدیل کرده و وابستگی‌های متقابل بین آنها بوجود آورده است. هنوز بشر در مفاهیم و تأمین منافع خود از طریقی به غیر از خشونت و جنگ ناتوان است، این تحولات و ظرفیت‌های فراوان بالقوه جنگ و خشونت «در سایه تضاد منافع» و گستره مناسبی که صلح و امنیت بین‌المللی را تهدید می‌کند سبب شده است تلاش‌های گسترده‌ای در اشکال مختلف حفظ صلح و حل تضادها و برخوردها از یک سو و ایجاد فضا و جو روانی و اجتماعی مناسب برای ایجاد برقراری صلح از سوی

دیگر در دستور کار بسیاری از کشورهای جهان قرار گیرد. هم اکنون سازمان‌ها و نهادهایی متعدد در سطح جهان برای تأمین صلح و حفظ آن در تلاشند و گسترش فزاینده سمینارها، کنفرانس‌ها و گردهمایی‌های ملی و بین‌المللی در این زمینه، جملگی نمایانگر توانمندساختن افراد یا سازمان‌ها برای مشارکت در فرایند تغییر فرهنگ خشونت به فرهنگ صلح از طریق متحول کردن ارزش‌ها، تلقی‌ها، رفتارهای فردی و همچنین اقدام در جهت اصلاح ساختارها و نهادها است. با آنکه صلح‌طلبی، ناروادانستن جنگ و اندیشیدن درباره پی‌آمدهای آن از اصول لازم به نظر می‌رسد. ولی مهم‌تر آن است ارزش و اهمیت حقوق بشر و دانش مربوط به آن توسط افراد درک شود و همه مردم به سوی طرفداری از صلح جهانی سوق داده شوند. اینهمه جایی بس تأسف است در دنیای کنونی بخش مهمی از منابع و انرژی آدمی، مصروف برقراری آشتی و حل تعارضات می‌شود. بنابراین، باید به طور متوازن برای آموزش و پرورش به منظور برقراری صلح اقدام شود تا از این رهگذر، کودکان و نوجوانان که در آینده، زمام امور جامعه را به دست خواهند گرفت ارزش‌های صلح و مفاهیم را بیشتر درک کنند. تحقق آرزوی جهانی برای صلح مستلزم تربیت شهروندان صلح‌جو است و این مهم تحقق نخواهد یافت مگر آنکه «آموزش صلح» به عنوان یک رسالت بنیادی نظام‌های آموزشی قلمداد شود. به همین منظر اتخاذ راهکارهای مشترک برای برنامه‌ریزی آموزشی این جامعه عظیم، امری غیرقابل انکار است. چرا که آموزش و پرورش، شاهراه اتحاد بشر و چیرگی بر تناقض‌هایی است که معلول

تفاوت‌های فرهنگی ملت‌های جهان است. با آنکه در زمینه آموزش و پرورش صلح، فعالیت‌های زیادی صورت گرفته است و این عنوان از مهمترین برنامه‌های اکثر نظام‌های تعلیم و تربیت در بسیاری از کشورهای دنیاست، اما تعداد تحقیقات انجام شده در این زمینه خصوصاً در کشور ما بسیار اندک است. اگرچه مفاهیم صلح از دیرباز در کشور ما مورد توجه بوده است اما در حیطه آموزش، هنوز فضای ویژه خود را نیافته است امروزه کشور ایران تغییرات و تحولات عمیق و همه جانبه‌ای در عرصه سیاست و توسعه داخلی را تجربه می‌کند و در سطح جهانی نیز با تأکید بر سیاست‌های محوری تفاهم بین‌المللی و تنش‌زدایی، در جستجوی راه کارهای جدید، برای زیست مسالمت‌آمیز با سایر کشورهای جهان، با تأکید بر اصول بنیادی خود است. از این رو، مقوله آموزش صلح دارای اهمیت فراوانی است. (یوبلهد، ۱۹۷۹)

امروز، نهادهای مسئول ایجاد و حفظ صلح، برآنند تا با توسعه فرهنگ صلح، در برنامه درسی دانش آموزان به ویژه در کودکان احتمال بروز جنگ را کاهش دهند. بدین سبب، غالباً توجه آنها به سوی آموزش صلح معطوف شده است (ذکاوتی، ۱۳۸۱).

گلמן (۱۹۹۵) به نقل از شریفی در آمدی، (۱۳۸۴: ۱۰) بیان می‌کند کودکان و نوجوانان و جوانان نسل حاضر نسبت به نسل گذشته با مشکلات بیشتر مواجه اند، آنها تنها تر، افسرده تر، عصبانی تر و مستعد نگرانی بیشتر، تکانشی تر و پرخاشگرترند و به نظر می‌رسد آموزش می‌تواند از طریق گوناگون در زمینه توسعه فرهنگ صلح اثرگذار

باشد. آموزش از آن رو که متوجه دانش آموزان است و از آن رو که با معلمان، کارشناسان، مدیران تخصصی سروکار دارد زمینه بسیار مناسبی در اختیار می‌گذارد تا در سطوح گوناگون، هم در قلمرو عمل و هم در قلمرو نظر، منشأ اثر باشد. پس نکته مهم این است که بذل صلح باید با استفاده از بستر مناسبی که آموزش و پرورش صلح ایجاد می‌کند افشاندۀ شود، تا از این طریق آرزوی جهانی برای صلح با پرورش شهروند صلح‌طلب و صلح‌جو تحقق یابد. بنابراین مدارس ابتدایی، متوسطه و عالی برای کمک به دانش آموزان باید به طرح‌های شفاف مولفه‌های صلح مجهز شوند و اکثر آنها را می‌توان آموخت، به این ترتیب تعجبی ندارد که به مدارس باید به عنوان نخستین جایگاه توجه کرد، این امر، زمانی تحقق پیدا می‌کند که آموزش صلح، در زمره اهداف بنیادی نظام‌های آموزشی قرار گیرد.

کتاب حاضر، در مورد آن است به شناسایی مولفه‌های آموزش صلح و برتری میزان آگاهی معلمان و کلیه دوره‌های تحصیلی پرداخته و رهنمودهای لازم را در این خصوص جهت اعمال در برنامه‌های درسی ارائه دهد.